

Asia: VM212:00/2018 VN/10384/2019

Lausuntopyyntö valtionavustushankkeessa (VM212:00/2018) toimivan järjestöjaoston väliraportista

1 Taustatiedot

Lausunnonantaja

Muu, mikä [julkisoikeudellinen yhteisö]

2 Järjestöjaoston alustavat ehdotukset ja selvityksen kohteet

1 Monivuotiset toiminta-avustukset (s. 14)

TSV kannattaa monivuotisiin toiminta-avustuksiin siirtymistä. Nykyinen yhden vuoden avustuspäätös ei tue pitkäjänteistä strategista toimintaa ja sen kehittämistä. Se ei myöskään huomioi toiminnan ennakoimattomia muutoksia, joilla on välitön tai välillinen vaikutus talouteen. Avustuksen saaja voi hakea siirtopyyntöä ylijäämälle, mutta tällainen toimintatapa lisää hallinnollista työtä, joka voitaisiin välttää monivuotisilla päätöksillä. TSV saa tälläkin hetkellä tieteellisille konferensseille tarkoitetut erityisavustukset vuosittain kolmivuotisina päätöksinä, eikä niiden hallinnoinnista ja raportoinnissa ole ollut ongelmia. Monivuotisiin toiminta-avustuksiin siirtyminen ei TSV:n mielestä välttämättä laita avustusten saajia keskenään eriarvoiseen asemaan. Nykyinen malli, jossa TSV:n kaltainen vakiintunut ja vuosikymmeniä tehtäviään harjoittanut toimija, jonka toiminta on määritelty omalla lailla, pikemminkin rinnastaa TSV:n toiminnan lyhytkestoisiin ja projektimaisiin toimijoihin. TSV pitää väliraportissa esitettyä hakemus- ja myöntökäsittelyä selvittämisen arvoisena.

2 Valtionavustushakujen koordinointi (s. 15)

TSV kannattaa valtionavustushakujen koordinointia eri ministeriöiden kesken. Koordinaatiota tulisi parantaa myös ministeriöissä sisäisesti, jotta tietämys hakijan toiminnasta olisi mahdollisimman kattava ja siten tukisi nykyistä paremmin toiminnan kehittämistä kokonaisuutena.

3 Valtionavustusten digitaalinen haku ja raportointi (s. 15)

TSV kannattaa siirtymistä vain digitaaliseen hakuun ja raportointiin vuoden 2024 lähtien. Siirtyminen tulee edellyttämään monelta avustusten saajalta tietoteknisen osaamisen lisäämistä ja omien toimintatapojen ja järjestelmien uudistamista. Tämä tulee huomioida ja tarvittava tuki tarjota siirtymävaiheen aikana.

4 Valtakunnallisten keskusjärjestöjen rooli valtionavustustoiminnassa (s. 16)

TSV kannattaa valtakunnallisten keskusjärjestöjen roolin selvittämistä avustusten myöntämisessä ja siirtämisessä. TSV:n kannalta on oleellista, että selvitystyössä katsotaan myöntämisen ja siirtämisen perusteita suhteessa perustuslakiin ja valtionavustuslakiin. TSV katsoo, että erityistä asiantuntijuutta vaativat avustukset tulisi voida siirtää nykyisellä tavalla ilman, että TSV:stä tulisi valtionapuviranomainen. Opetus- ja kulttuuriministeriö siirtää TSV:lle delegointisopimuksella valtionavustuslain 7§:n mukaisesti erityisavustuksia ja apurahoja edelleen jaettavaksi. Toiminnassa ei ole havaittu ongelmia, ja toimintatapaa on pidetty hyvänä mm. siksi, että TSV:llä ja tiedonjulkistamisen apurahojen osalta Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalla on erittäin hyvä asiantuntemus ja valtionavustuslain mukaiset toimintamallit tarkkaan ja oma hakujärjestelmä kohdennettujen avustusten myöntämiselle, yksityisoikeudellisten sopimusten laatimiselle, avustusten käytön seurannalle ja raportoinnille.

5 Rahapeliteuttoja jakavien ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistaminen (s. 17)

TSV kannattaa ministeriöiden toimintatapojen yhdenmukaistamista ja pitää erittäin tärkeänä, että asiakirjojen muutoksista keskustellaan sekä avustuksia saavien toimijoiden että päätöksiä valmistelevien virkahenkilöiden kanssa.

6 Valtionavustustoiminnan uusi toimintamalli (s. 18)

TSV kannattaa uuden toimintamallin ja tietojärjestelmän käyttöönottoa ja edellyttää huolellista pilotointia. Tietojärjestelmän kehittämisessä tulee huomioida, että hakijoilta pyydettävät tiedot ovat yhtenäisiä mutta hakijoiden toiminnan ja päätöksenteossa tarvittavan tiedon tuottamisresurssien erot huomioivat.

7 Odottamattomien muutosten huomioon ottaminen (s. 18)

TSV kannattaa toiminta-avustuksen käytön aikana tapahtuvan odottamattoman muutoksen huomioonottamisen pidentämistä kahteen vuoteen. Covid 19-pandemia on osoittanut hyvin, miten avustusten saajista täysin riippumaton tilanne aiheuttaa taloudellisia ongelmia, käyttötarkoituksen muutostarpeita, käyttöajan pidennystarpeita aivan eri mittakaavassa kuin normaalitilanteissa voi tapahtua. TSV saa tiedot toimintansa tuotoista suurimmalta osalta vasta marras-joulukuussa, mikä hankaloittaa normaaliolosuhteissakin tuloksen laskemista. Vuoden 2020 osalta tilanne on tällä hetkellä se, että kun OKM pyytää esitykset mahdollisten ylijäämien siirrosta marraskuun loppuun mennessä, ja TSV:n vuoden 2021 toiminnan kannalta olisi ollut erittäin tärkeä saada päätös jo joulukuussa, päätöstä ei ole vielä saatu (12.1.2021), eikä TSV pysty tekemään esim. mitään hankintapäätöksiä, jotka ylijäämän siirto mahdollistaisi.

8 Toiminnassa tapahtuvien olennaisten ja/tai odottamattomien muutosten ilmoittaminen (s. 19)

TSV kannattaa ehdotusta muutosilmoitusten ja -päätösten sujuvoittamisesta. TSV:n kannalta sekä sujuvoittaminen että kohtien 1 ja 7 ehdotukset ovat erittäin tärkeitä, jotta toimintaan ei tule tarpeettomia keskeytyksiä eikä johtaminen ja sisäinen päätöksenteko kuormitu kohtuuttomasti. Nykyinen toimintamalli ei tue millään tavalla kustannustehokasta ja pitkäjänteistä toimintaa.

9 Yhdistysten talouden ja toiminnan raportointi (s. 19)

TSV kannattaa toiminnan ja talouden raportoinnin yhdenmukaistamista. Arvioinnin painopisteen siirtäminen on perusteltu muutos. Lisäksi ministeriön sisäisesti olisi raportointitietoa käyttävien tahojen kesken syytä sopia, mitä tietoja pyydetään, mihin tietoa käytetään ja että tiedot pyydetään

vain kerran. Ministeriön sisäisen yhteistyön kehittäminen on tarpeen, jotta avustuksen saajan toiminnan ymmärtäminen paranisi.

10 Yhdistysten osallisuus ja vaikuttaminen (s. 20)

TSV kannattaa yhdistysten osallisuuden ja vaikuttamisen lisäämistä. Tähän ei välttämättä tarvita uusia toimielimiä vaan toimintatapojen kehittämistä, esimerkiksi vapaamuotoisia keskustelutilaisuuksia. TSV:llä on hyvä keskusteluyhteys opetus- ja kulttuuriministeriön virkahenkilöiden kanssa, mutta vuorovaikutusta voi aina parantaa.

11 Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsittely tiimeissä (s. 21)

TSV kannattaa valtionavustusprosessin toteuttamista tiimeissä. Tällä parannettaisiin ministeriön / hallinnonalan sisäistä tiedonkulkua ja saataisiin parempi kokonaiskuva valtionavustusten käytöstä.

12 Yleisavustusten ja erityisavustusten arviointikriteerit (s. 21)

TSV kannattaa yleis- ja erityisavustusten käyttötarkoitusten määrittelyä väliraportissa esitetyllä tasolla. Erityisesti yleisavustuksen käyttötarkoituksen tulee olla selkeä mutta riittävän väljä, jotta käyttötarkoitus ei estä avustuksen käyttöaikana tapahtuvia ja perusteltuja toiminnan ja talouden uudelleen kohdentamisia. TSV kannattaa myös väliraportissa esitettyjä arviointikriteerejä esitetyllä tasolla.

13 Yhteiset vastuullisuuskriteerit (s. 22)

TSV kannattaa vastuullisuuskriteereiden selvittämistä.

14 Varainhankinta ja rahoituslähteiden yhteensovittaminen (s. 22)

TSV kannattaa eri rahoituslähteiden yhteensovittamisen selvittämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö edellyttää yleisavustuspäätöksessään TSV:lta vuosittain omia tuottoja, joilla voidaan kattaa kuluista se osuus, johon yleisavustus ei riitä tai johon yleisavustusta ei saa käyttää. TSV:lla on vakiintuneet tuottolähteet, mutta tuottojen määrä vaihtelee vuosittain. TSV:n toimintaan ei lähtökohtaisesti kuulu sellainen toiminta, jolla tuottoja voisi lisätä huomattavasti nykyisestä tuottotasosta. Varainhankinnan ja tuottojen ei tulisi vaikuttaa yleisavustuksen suuruuteen ainakaan TSV:n kaltaisilla toimijoilla, joilla tuotot ovat vuosittain enintään 10% kokonaistuloista. Mahdollisuudet huomioida vapaaehtoinen talkootyö tulisi myös selvittää. Esimerkiksi tieteellisissä seuroissa tehdään ilmaiseksi ja monipuolisesti asiantuntijatyötä, jota tarvitaan tieteen ja eri tieteenalojen toimintatapoja, traditioita, paradigmoja ja kiinnostusten kohteiden ymmärtämiseen ja korkealaatuisten ja tutkittuun tietoon perustuvien päätösten tekemiseen ja toiminnan arviointiin. Tämä näkyy myös riippumattomana ja kustannustehokkaana toimintana tiedeviestinnässä, tiedekasvatuksessa ja kansalaistieteen eri muodoissa, joita ilman yhteiskunnan yleissivistys olisi vähäisempi kuin mitä se nyt on.

15 Taloustarkastajan tehtävä (s. 23)

TSV kannattaa taloustarkastajan tehtävän laajentamista. Valtionavustushakemusten ja -selvitysten käsitteleminen tiimeissä siten, että taloustarkastaja osallistuu koko prosessin ajan tiimin työskentelyyn, tukisi sekä päätösten valmistelijoiden että taloustarkastuksen toimintaa.

3 Järjestöjaoston väliraportti ja valtionavustustoiminta

Järjestöjaoston väliraporttia koskevat yleiset huomiot

-

Valtionavustustoimintaa koskevat yleiset huomiot

-

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistamista koskevat ehdotukset järjestöjaostolle valmistelun jatkamiseksi

-

Ryynänen-Karjalainen Lea
Tieteellisten seurain valtuuskunta